20.10.2022

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle

Arenen lausunto Kiinaan liittyvistä keskinäisriippuvuuksista

O 5/2019 vp

- Suurimmalla osalla ammattikorkeakouluista on jonkinlaista yhteistyötä kiinalaisten korkeakoulujen ja paikallisten koulutusagenttien kanssa.
- Keskeiset yhteistyön muodot ovat tutkintokoulutuksen myyntiä, opiskelijavaihtoa, joint ja double degree -ohjelmia sekä kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden rekrytointia.
- Ammattikorkeakoulujen kokemukset yhteistyöstä ovat vaihtelevia. Osa korkeakouluista on saanut yhteistyön toimimaan halutulla tavalla, kun taas toisille pitkätkään yhteistyökuviot eivät ole johtaneet kannattavaan yhteistyöhön.
- Ammattikorkeakoulut käynnistivät yhteisen Kiina-yhteistyön opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksella vuoden 2021 alussa.
- Keskeiset haasteet yhteistyölle ovat korkeakoulujärjestelmän keskusjohtoisuus ja poliittisuus, heikko sopimusten sitovuus ja vaikeus saada toiminta taloudellisesti tuottavaksi. Myös turvallisuuskysymykset ovat nousseet viime vuosina merkittäväksi toimintaa rajoittavaksi tekijäksi.
- Ammattikorkeakoulut ovat tehneet hyvin vähän TKI-toimintaa kiinalaisten korkeakoulujen kanssa. Samoin tiettyjen teknisten alojen kohdalla ammattikorkeakoulut eivät ole edenneet koulutusyhteistyöhön turvallisuusnäkökulmaa silmällä pitäen.

Ammattikorkeakoulujen Kiina-yhteistyö

Ammattikorkeakoulut tekevät Kiinassa yhteistyötä pääasiassa paikallisten korkeakoulujen ja opiskelijahankinnan parissa toimivien agentuurien kanssa. Korkeakoulujen kanssa yhteistyötä tehdään pääasiassa koulutusviennin, opiskelijavaihdon ja tutkintokoulutuksen alueilla. Agentuurien apua taas hyödynnetään kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden löytämisessä ja rekrytoinnissa.

Parhaat kokemukset yhteistyöstä on ammattikorkeakouluilla, jotka ovat onnistuneet myymään koulutusta kiinalaiselle kumppanikorkeakoululle katteellisena toimintana. Usein taloudellisesti ja sopimuksellisesti kestävän toiminnan luominen on edellyttänyt pitkäaikaista yhteistyötä, jonka avulla on kyetty rakentamaan luottamusta eri osapuolten välille. Ammattikorkeakoulujen kokemuksen mukaan taloudellisesti kannattavan toiminnan aikaansaaminen on kuitenkin varsin työlästä ja edellyttää pitkäjänteistä ja maan kulttuuria tuntevaa asiantuntemusta.

Opiskelijavaihdossa ja tutkintokoulutuksessa tehtävässä yhteistyössä keskeisenä haasteena on ollut viime vuodet koronapandemia, joka on estänyt opiskelijaliikkuvuuden Suomen ja Kiinan välillä. Toisaalta osalla ammattikorkeakouluista on myös hyviä kokemuksia koronan aikana järjestetyistä etäkoulutuksista, joihin Kiinassa on oltu tyytyväisiä.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto
Arene ry
www.arene.fi

20.10.2022

Alkuvuodesta 2021 20 ammattikorkeakoulua perusti yhteisen Kiina-verkoston edistämään ammattikorkeakoulujen Kiina-yhteistyötä koulutuksen ja TKI-toiminnan saralla. Kiina-yhteistyön koordinoinnista vastaavat 3AMK-yhteenliittymä (Metropolia, Laurea ja Haaga-Helia). Yhteistyö perustuu opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen kohdentaa ammattikorkeakoulujen kansainvälistymiseen tarkoitettu strategiaraha Kiina-yhteistyön edistämiseen.

Kiina-yhteistyön haasteet

Merkittävimmät haasteet yhteistyölle kiinalaisten korkeakoulujen kanssa liittyvät kiinalaisen järjestelmän luotettavuuteen ja toisaalta toiminnan taloudelliseen kannattavuuteen. Kiinalainen korkeakoulujärjestelmä on hyvin keskusjohtoinen ja yhteistyö edellyttää usein luvan ja tavoitteet poliittiselta johdolta. Keskusjohtoisuus tekee sopimisen ja yhteistyön kovin kankeaksi sekä tuo sopimusten piiriin myös poliittisia sisältöjä. Kiinalaisten korkeakoulujen hyvät aikeet yhteistyöstä ovat kaatuneet monesti ministeriön tai paikallisen viranomaisen vaatimuksiin, joiden mukaan riitatapauksissa tulee soveltaa Kiinan lainsäädäntöä. Lisäksi vaikka sopimuksessa olisi sovittu riita-asioiden ratkaiseminen Suomen lainsäädännön mukaisesti, ei Suomella ole keinoja pakottaa kiinalaisosapuolta noudattamaan sopimuksia.

Vahva poliittinen ohjaus vaikuttaa myös rehtoreiden ja vastuuhenkilöiden nopeaan vaihtuvuuteen kiinalaisissa korkeakouluissa, jolloin sitoutuminen aiemmin sovittuihin yhteistyökuvioihin voi muuttua nopeasti. Myöskään kiinalaisten kumppaneiden valmius pitää kiinni jo sovituista sopimuksista on varsin heikko erityisesti tilanteessa, jossa poliittisessa ohjauksessa tapahtuu muutoksia.

Opiskelijarekrytoinnin keskeisenä haasteena on kiinalaisopiskelijoiden englannin kielen heikko osaaminen. Kiinalaiset tutkinto-opiskelijat eivät myöskään jää kovinkaan usein Suomeen valmistuttuaan, vaan palaavat kotimaahansa. Osin paluuta selittää Kiinan hallinnon linjaukset, joilla pyritään estämää kansalaisten muuttaminen maasta demograafisen kehityksen turvaamiseksi. Kiinaan palaaminen liittyy myös joint ja double degree -ohjelmien perustamisen ongelmiin, joissa haasteena on ollut hinnoittelun lisäksi kiinalaisten halu toteuttaa tutkinnot kokonaisuudessaan tai tutkintojen loppupäästä Kiinassa.

Kiina-yhteistyön tulevaisuus

Ne ammattikorkeakoulut, joilla on toimintaa Kiinassa, aikovat jatkaa toistaiseksi yhteistyötä kiinalaisten kumppanien kanssa. Enemmistö ammattikorkeakouluista ei kuitenkaan näe Kiinaa kovinkaan potentiaalisena kohdemaana yhteistyölle taloudellisen kannattavuuden tai koulutusperäisen maahanmuuton tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävän toiminnan kannalta ja tahotila siten laajentaa yhteistyötä on varovainen. Kiinalainen markkina on muuttunut viime vuosina yhä arvaamattomammaksi poliittisen ohjauksen kiristymisen vuoksi eikä sinne nykytilanteessa uusien pysyvien rakenteiden yhteistyörakenteiden synnyttäminen ole välttämättä kannattavaa. Toisaalta osa ammattikorkeakouluista

Taloudellisen toiminnan ja kansallisten korkeakoulupoliittisten tavoitteiden kannalta Kiinan sijaan kiinnostavampia yhteistyömaita löytyy tällä hetkellä esimerkiksi Kaakkois- ja Etelä-Aasiasta sekä Afrikasta. Kuitenkaan yhteistyötä kiinalaisten kanssa on perusteltua jatkaa niissä tapauksissa, joissa toiminta voi johtaa taloudellisesti kannattavaan toimintaa turvallisuusnäkökulmat huomioon ottaen.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto
Arene ry
www.arene.fi

20.10.2022

Vaikka osalla ammattikorkeakouluista on ollut myös taloudellisesti merkittävää koulutusvientiä Kiinaan, eivät ammattikorkeakoulut ole riippuvuussuhteessa Kiinaan tai sieltä saataviin tuloihin.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Mervi Vidgrén
puheenjohtaja

Ida Mielityinen
toiminnanjohtaja